

AUTORSKOPRÁVNÍ ASPEKTY KNIHOVNICKO- INFORMAČNÍ ČINNOSTI

22. 2. 2013

KISK FF MU

Zajištění předmětu

- PhDr. Pavla Kovářová
- Kontakt: kovarovap@gmail.com
- Pá 12:30–14:05 G24

Ukončení

- Docházka doporučená prezenčním na přednášky, povinná na cvičení pro všechny
- Písemná zkouška
 - Znalostní: témata v zákonech, pravidla
 - Aplikační: zadány problémy, řešení zákonné možnosti

Orientační harmonogram

Datum	Téma
22.2.2013	Organizace a úvod do práva, vyhledávání právních informací
1.3.2013	Z. o SPI a o právu na informace o životním prostředí, z. o archivnictví a spisové službě
8.3.2013	Z. o ochraně osobních údajů
15.3.2013	2X (z 5.4.); cvičení a Tiskový zákon a zákon o neperiodických publikacích, z. o některých službách informační společnosti, z. o e-komunikacích
22.3.2013	Knihovní zákon, vztah k občanskému zákoníku a z. o majetku ČR
29.3.2013	VÝJIMEČNĚ cvičení
5.4.2013	NEBUDE
12.4.2013	Historický základ autorského práva, vývoj přístupu autora k dílu (host)
19.4.2013	Autorský zákon
26.4.2013	Cvičení
3.5.2013	Autorský zákon
10.5.2013	Cvičení (libovolné)
18.5.2013	Cvičení (libovolné)

Cvičení

- Balíky v IS – na každé cvičení 2x2 skupiny
 - Skupina přednášejících: do konce neděle před cvičením shrnutí kauzy k danému zákonu (se zdroji, bez plagiátorství, přes odevzdávárnu) a na cvičení ji připomene (2 min.)
 - Skupina komise: přečteno 9 kauz k danému zákonu (odevzdávárna), pokládá přednášejícím (na každého 4 min.) hodnotné dotazy (hlubší analýza, pochopení)
- Přítomní nezapojení mohou na konci dát hlas nejprínosnějšímu, tři s nejvíce dostanou body do testu (5 – 3 – 1)
- Přihlášení v IS: kombinovaní do 28. 2., pak ostatní

Cíl předmětu

- Přehled o tom, co je zákonné a co ne
- Zaregistrovat problém a předat ho právníkům
- Vědět, co už precedentně vyřešeno

Podklady pro studium

- Prezentace v IS
- Doporučená literatura k předmětu
- Probírané zákony

Než začneme...

- „Právo je obvykle definováno jako souhrn (systém) obecně závazných norem (pravidel chování) stanovených a sankcionovatelných státem, tj. právních norem.“ (Madar, s. 831.)
- Žádné určité, nic exaktního – viz [úvod v semináři o autorském právu](#) (JUDr. Radim Polčák, Ph.D.)
- Neznalost zákona neomlouvá
- Zákon není záživný, ale dá se číst
- Závazné => snaha o přesné a jednoznačné formulace

Angloamerické X kontinentální právo

Kontinentální

- Evropa + bývalé neanglické kolonie
- Hl. pramenem zákon
- Klíčové judikáty kvazi-precedenční charakter

Angloamerické

- VB, USA, Kanada, Austrálie...
- Hl. pramenem soudní precedent
- Anglie – precedent nesmí odporovat zákonu X USA – obsah zákona fixuje až soudní interpretace

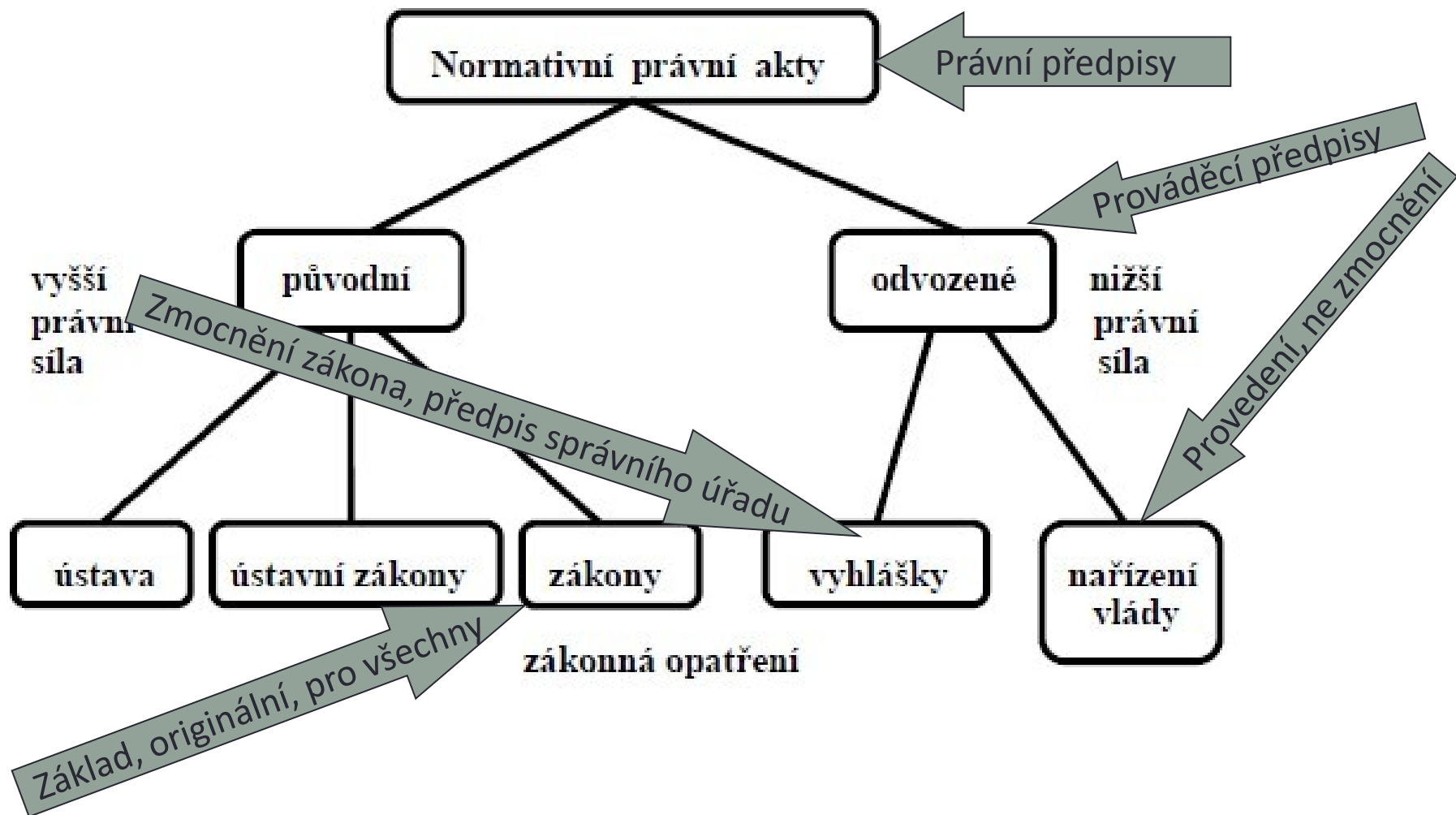
Charakteristiky právních předpisů

- Státní suverenita – není vyšší moci, která by jednostranně zavazovala stát
- Zákonnost – každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit něco, co zákon neukládá
- Princip teritoriality
 - Omezení použití v hranicích státu
 - Na cizím území řídit se i právem státu, jehož je občanem
 - Kolize řeší kolizní normy či mezinárodní smlouvy
- Platnost – zákon vyhlášen, částí právního řádu
- Účinnost – odkdy upravuje dané téma

Rozpory právních předpisů

- Derogační pravidla:
 - lex superior derogat inferior – předpis vyšší právní síly má přednost před předpisem nižší právní síly
 - lex posterior derogat priori – později účinný právní předpis má přednost před dřívějším („starším“)
 - lex specialis derogat generali – zvláštní úprava má přednost před obecnějším právním předpisem

Struktura právního řádu (Lokajová, s. 9)

Základní právní dokumenty

- Novela – předpis, který mění jiný předpis
- Smlouva = shodná vůle 2+ subjektů
- Judikát
 - Soudní rozhodnutí s významem pro rozhodování obdobných věcí (ne precedent, ale meze pro odůvodnění)
 - Soubor soudu nebo k problému = judikatura
- Vnitřní předpis – hl. směrnice, nesmí být v rozporu s předpisy, závazné na základě předpisů a jen pro subjekt ve vztahu k vydavateli
- Právní předpisy kraje a obce – prostorově omezená působnost

Příklady

- Jaký druh deliktu je...
- ... nevracení knih?
- => Záleží na hodnotě
- ... nevhodné chování v knihovně je přestupek?
- => Záleží na druhu chování, např. odhalování se před >18 let X vytrhnutí článku z časopisu v knihovně X zapáchání

Smlouvy

- Smlouva = shodný projev vůle dvou a více subjektů práva
- Nejdůležitější pramen mezinárodního práva (často nahrazují obyčejové právo)
- V EU klíčové – zakládají právní řád odlišný od státního a mezinárodního
- Mezinárodní smlouvy musí být ratifikovány státními orgány
- Kolektivní smlouvy – uzavírání upraveno zákonem, mohou jít jen nad rámec zákona

Právo EU

- Primární právo: mezinárodní smlouvy mezi členskými státy, např. smlouva o ESUO, Maastrichtská smlouva, smlouva z Nice...
- Sekundární právo
 - Nařízení – přímý účinek, i bez transformace do národního
 - Směrnice – závazná pro členy, ale jen co se týče výsledku
 - Rozhodnutí – podobné nařízení, ale ne obecná platnost
 - Doporučení a stanoviska – právně nezávazné akty
 - Rámcová rozhodnutí – sbližování právních předpisů
 - Úmluvy – doporučeny státům k ratifikaci + opatření k provedení úmluv

Struktura dokumentů EU

- Název aktu: složen z označení typu aktu, názvu orgánu nebo orgánů, které akt přijaly, zkratky příslušného společenství, pořadového čísla, roku, data přijetí a stručného označení předmětu, například tedy **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů**
- Preambule
- Normativní část
- (Přílohy)

Citace aktu EU

- Úplná: celý název s uvedením údajů o zveřejnění, např. **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/24/ES ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (kodifikované znění) (Text s významem pro EHP), Úř. věst. L 111, s. 16-22.**
- Zkrácená: typ předpisu, o který se jedná, zkratka příslušného společenství, pořadové číslo a rok, např. **směrnice (ES) č. 24/2009**
- Celexové číslo (není citace, jen doplněk): jednoznačný identifikátor předpisu EU, např. pro směrnici uvedenou výše „32009L0024“

Porušení předpisů

- Mezinárodněprávní delikt: delikty států nebo jednotlivců podle mezinárodního práva
- Ústavní delikt: např. velezrada prezidenta
- Trestný čin: jednání více nebezpečné pro společnost (majetkově >5000 Kč), nutná trestní odpovědnost a úmysl, pokud nestanoveny jinak
- Přestupek a jiný správní delikt: nižší nebezpečnost, nelze odnětí svobody
- Disciplinární delikt: pravidla disciplíny (lékaři, knihovníci, studenti...), nejen porušení právních norem, ale i např. interních předpisů

Základní struktura legislativních dokumentů

- Preambule a zásady – anotace obsahu
- Právní věta: část zdůvodnění rozhodnutí, shrnutí nejpodstatnějších argumentů
- Hierarchie členění právního předpisu – části, hlavy, oddíly, paragrafy, stránky, odstavce, písmena
- Závěrečná a přechodná ustanovení – účinnost, derogace

Struktura právních předpisů

1. ČÁST PRVNÍ
2. Hlava I
3. Díl 1
4. Oddíl 1
5. Pododdíl 1

- Ústavní zákon
- 6. Článek 1
- Novela
- 6. Článek 1
- 7. <Bod> 1.
- Ostatní právní předpisy
- 6. § 1
- 7. <Odst.> (1)
- 8. <Pododstavec> (a)
- 9. <Bod> 1.

Citace právních předpisů

- Úplná: „*označení druhu právního předpisu, pořadové číslo, pod kterým byl vyhlášen ve Sbírce zákonů, rok vydání, zkratku Sb. a název právního předpisu,*“ (Čl. 61 Legislativních pravidel vlády České republiky schválených usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, ve znění pozdějších usnesení) například tedy **zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník**
- Zkrácená: pouze „*označení druhu právního předpisu, pořadové číslo, pod kterým byl vyhlášen ve Sbírce zákonů, rok vydání a zkratku Sb.,*“ (Ibid., čl. 62) například **zákon č. 40/1964 Sb.**
- Slovní: název nebo zkrácený název právního předpisu, například **občanský zákoník**
- Nutné popsat výchozí znění, např. novela – „ve znění“, příp. „ve znění pozdějších předpisů“; JEN pokud měněno

Judikatura

- Právní předpisy obecné, judikatura = interpretace
- *„normativní síla judikatury vyšších soudů má spíše povahu argumentační, kladoucí meze nikoliv samotnému rozhodnutí, ale spíše jen soudcovskému odůvodnění takového rozhodnutí. Soudce má možnost se od judikatury vyšších soudů odchýlit, musí však takovéto odchýlení přesvědčivě odůvodnit.“* (Kühn, Bobek, Polčák, 2006, s. 11)
- Rozsudky se vyhlašují veřejně, následně stejnopis účastníkům do vlastních rukou, ale dál jen některé učiněny přístupné veřejnosti

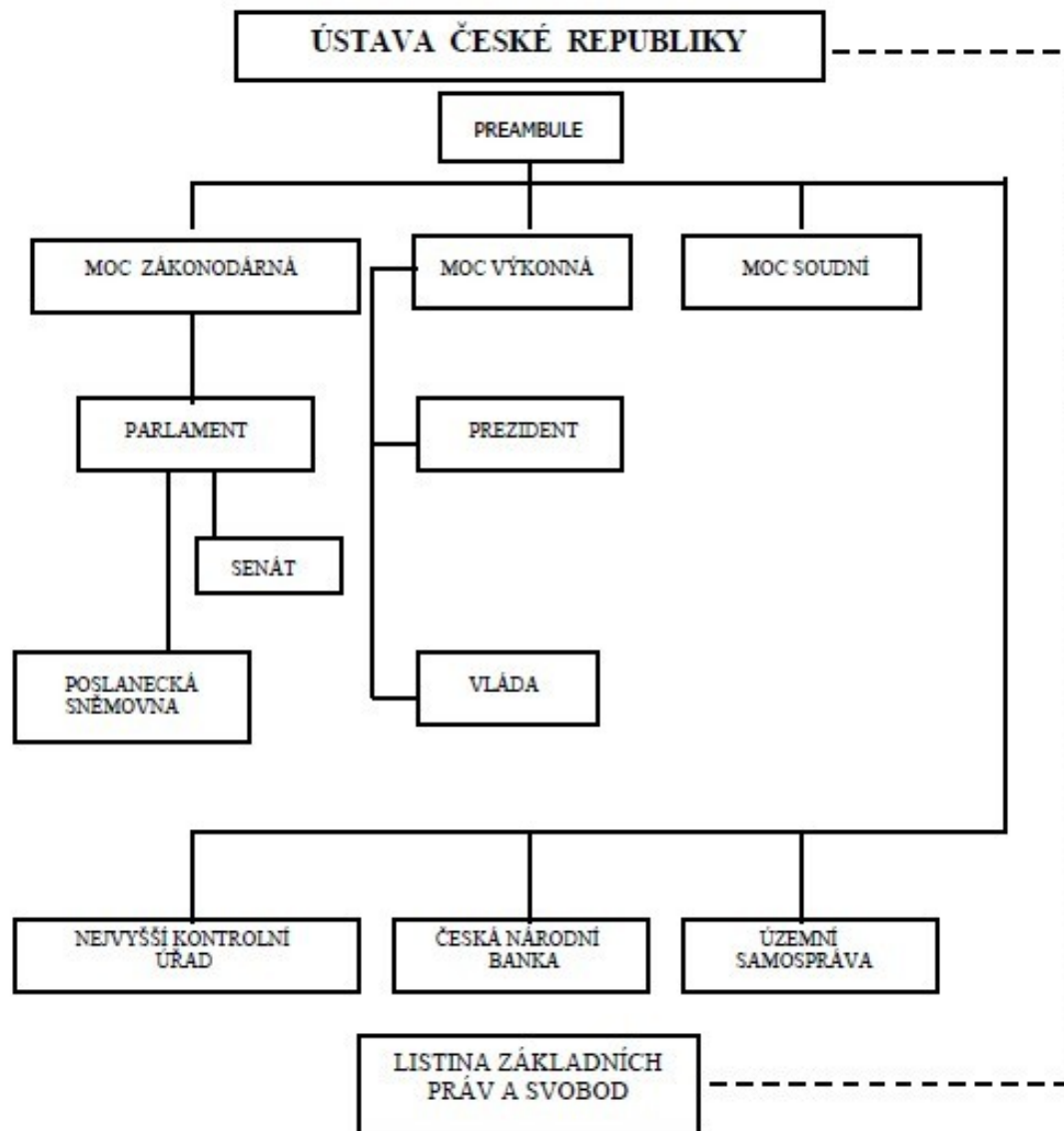
Citace soudního rozhodnutí

- Neexistuje obecně platný postup, na Právnické fakultě MU stanoveno citování s uvedením typu rozhodnutí, soudu, který ho vydal, data vydání a spisové značky
- Sp. zn. = identifikátor soudního spisu, např. „Sp. zn. 1 T 30/2010“; struktura:
 1. Arabská číslice označující soudní oddělení, resp. římská označující senát Ústavního soudu
 2. Označení konkrétního rejstříku písmenem či písmeny abecedy, vypovídá o typu věci, kterou soud rozhoduje
 3. Číslo pořadí zápisu do daného rejstříku za daný rok
 4. Rok zápisu kauzy do soudního rejstříku

Ústava

- Druh ústavního zákona, komplexní úprava základních vztahů (respektování lidských práv a svobod, ochrana přírody...)
- Dělbba moci – základ kontrolního systému, rovnováha moci
- Struktura orgánů v ČR – práva, povinnosti, složky, přijímání a vylučování členů...

Struktura Ústavy ČR

- LOKAJOVÁ,
s. 25

Listina základních práv a svobod

- Vychází z mezinárodní obdoby
- V ČR součást ústavy
- Formuluje specifický druh subjektivních práv
- Nezadatelné (nikdo je nedává, přirozené), nezrušitelné, nezcizitelné (chrání i proti vůli občana), nepromlčitelné, neomezené (krom výkonu jiných práv a veřejného zájmu)
- Osobnostní, politická, menšinová, hospodářská, sociální, kulturní

Lidská práva

- **Základní:** na život, osobní nedotknutelnost, osobní svobodu, čest, lidskou důstojnost, nedotknutelnost obydlí, vlastnit majetek, listovní tajemství, svobodu pohybu, pobytu, svobodu myšlení a náboženského vyznání
- **Politická:** svoboda projevu, právo na informace, petiční právo, právo sdružovat se a shromažďovat se, volební právo
- **Národnostních a etnických menšin:** na vlastní kulturu, přijímat a rozšiřovat informace ve vlastním jazyce, sdružovat se v národnostních sdruženích

Lidská práva (2)

- **Hospodářská, sociální a kulturní:** na svobodnou volbu povolání, podnikat, na stávku, zakládat odbory, na odměnu za vykonanou práci, na přiměřené hmotné zabezpečení, na ochranu zdraví, na vzdělání, na příznivé životní podmínky atd.
- **Na soudní a jinou právní ochranu:** na ochranu soudem nebo jiným orgánem, odepřít výpověď, na právní pomoc a tlumočnicka, na obhajobu, na zákonného soudce, presumpce nevinny atd.

Trestní zákoník

- Účinný od 1.1. 2010
- 421 §§
- Předtím trestní zákon 1961-2009, změna v:
 - uspořádání
 - tresty zpřísněny (odnětí svobody 15=>20 let, přísnější recidivy)
 - posílení alternativních trestů (obecně prospěšné práce, zákaz činnosti, nově trest domácího vězení a zákaz vstupu na akce...)
- Činy s největším nebezpečím pro společnost

TZ

- § 144 Účast na sebevraždě
- § 175 Vydírání
- § 177 Útisk – přinucení k něčemu bez pohrůžky násilí
- § 181 Poškození cizích práv – např. při zneužití virtuální identity
- § 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv
- § 183 Porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí
- § 184 Pomluva
- § 191 Šíření pornografie + odst. 2 umožnění přístupu dítěte k ní (přímo i nepřímo), k nepostižitelnosti stačí upozornění o věkovém omezení přístupu (Matějka, 2002)
- § 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií
- § 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie
- § 201 Ohrožování výchovy dítěte
- § 202 Svádění k pohlavnímu styku TrZ

TZ (2)

- § 209 Podvod – při využití omylu jiného ve vlastní prospěch
- § 213 Provozování nepoctivých her a sázek – letadla a pyramidy (všichni nemají stejnou naději na výhru)
- § 228 Poškození cizí věci
- § 345 Křivé obvinění
- § 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci
- § 353 Nebezpečné vyhrožování – částečně využitelné pro kyberšikanu
- § 354 Nebezpečné pronásledování – i pro kyberstalking
- § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
- § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod

TZ (3)

- § 357 Šíření poplašné zprávy – hoax (při vědomí o nepravdivosti sdělení)
- § 358 výtržnictví – trestné při provádění veřejně
- § 364 Podněcování k trestnému činu
- § 365 Schvalování trestného činu
- § 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
- § 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka
- § 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia
 - => i verbální delikty (proti anglosaskému právu)

ZDROJE PRÁVNÍCH DOKUMENTŮ

Tradiční (závazný) publikační postup

- Ve **sbírce zákonů**: ústavní zákony, zákony, zákonná opatření Senátu, nařízení vlády, vyhlášky vydávané ministerstvy a ostatními ústředními správními úřady a vyhlášky jiných správních úřadů a právnických osob vydávané s celostátní působností; tištěná sbírka zákonů = závazné právní předpisy (x elektronická a komentáře ne)
- **Judikatura** povinně zveřejněná: stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegií nebo plénem ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, stanoviska Nejvyššího správního soudu ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a nálezy Ústavního soudu ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu + vybraná rozhodnutí těchto soudů v těchto sbírkách (nekompletní)

Právní informační systémy

- Rozsáhlé databáze právních předpisů, soudních rozhodnutí a odborné literatury
- Dnes klasická podoba i funkce vyhledávacích systémů (základní a pokročilé vyhledávání, operátory, hledání ve fulltextu i metadatech...)
- Komplexní systémy v ČR: placené, ale mnoho funkcí, aktuální a rozsáhlé soubory, většina i předpisy EU
 - ASPI – aktuálně nejrozsáhlejší, produkt Wolters Kluwer ČR, a. s. , MU zaplaceno (i v knihovně FF MU)
 - Beck-online – nakladatelství C. H. Beck (Právnícká fakulta MU)
 - CODEXIS – Atlas Consulting

Portál VS

- Idea vše na jednom místě
- Všechny platné právní předpisy ze sbírky zákonů, vždy v účinném znění
- Hledání dle zadaných parametrů, možno využít operátory, částka (= jednotlivé vydání) a číslo předpisu lze zadat jen částečně (zleva), např. 50/200 pro roky 2000-2009
- Výsledky řazeny od nejstaršího, po rozkliknutí každý § = samostatný text

Legislativa u MV ČR

- Neumožňuje fulltextové vyhledávání
- [Sbírka zákonů a mezinárodních smluv](#) – vyhledávání i přístup k nejnovějším částkám
- [Věstníky pro kraje a obce](#) – částky v pdf ke stažení
- [Věstník Ministerstva vnitra](#) – v pdf ke stažení

IS VS – právní předpisy online

- Knihovna připravované legislativy
 - Klíčové vyhledávání a informování
 - Nepodporuje hledání fulltextem
- Poslanecká sněmovna – dokumenty – sněmovní tisky

Vyhledávání judikatury online

- Veškerá judikatura není veřejně dostupná
- Online rozhodnutí Ústavního soudu, Nejvyššího soudu ČR a Nejvyššího správního soudu
- Vyhledavače:
 - [NALUS](#) – hledání rozhodnutí Ústavního soudu
 - [Nejvyšší soud ČR](#)
 - [Nejvyšší správní soud](#) + [vč. rozhodnutí krajských soudů](#)
- [Zákony na webu](#): sbírka zákonů – předpisy, rozhodnutí soudů – judikatura (jen Ústavní soud, Nejvyšší správní soud a Nejvyšší soud); komerční, část dostupná zdarma

Rejstříkové záznamy

- Informace o vybraných typech subjektů, specifických oprávněních či povinnostech (např. vlastnictví)
- Zdroje informací pro konkretizaci právního sporu, příp. ověření informací před uzavřením smlouvy apod.

IS VS – podklady pro právní rozhodnutí

- [Czech POINT](#) – zajímavé aktuální statistiky
- [Český úřad zeměměřičský a katastrální](#) – vyhledávání parcely, stavby, mapa... přes katastr nemovitostí
- [Obchodní rejstřík](#) – informace o podnikatelích
- [Živnostenský rejstřík](#)
- [Administrativní registr ekonomických subjektů](#) – vyhledávání subjektů i osob
- [Insolvenční rejstřík](#)
- [Veřejný registr zpracování osobních údajů](#)
- [Statistiky Ministerstva vnitra ČR](#)
- [Český statistický úřad](#)

Pro doplnění dokumentů EU

- [Portál EU](#) – o EU, dokumenty EU, vliv EU na život občanů, možnost komunikace ze strany občanů
- [European e-justice](#) – rozcestník k právním zdrojům EU i členských států
- [Přehled legislativy EU](#)
- [EUR-Lex](#) – právo EU
- [N-Lex](#) – legislativa národních států, napojeno na národní IS VS (v ČR Portál VS)
- [EuroVoc](#) – mnohojazyčný tezaurus EU
- [PreLex](#) – sledování rozhodovacího procesu mezi orgány
- [Eurostat](#) – statistiky pro srovnání států EU

Právní blogy a portály

- [Jiné právo](#) – zdroj odborných a kvalitních informací k aktuálním otázkám i komentáře k rozhodnutím nejvyšších soudních instancí
- [iPrávník](#) – bohatý zdroj množství článků k legislativě
- [Právnícké fórum](#) – méně přehledné a bohaté než iPrávník
- [Eprávo](#) – opět portál k právním předpisům, kratší články, členění dle právních oblastí

Poslední pomoc

- Google!

Použitá literatura

- KÜHN, Zdeněk; BOBEK, Michal; POLČÁK, Radim. *Judikatura a právní argumentace : teoretické a praktické aspekty práce s judikaturou*. Praha : Auditorium, 2006.
- Legislativní pravidla vlády České republiky schválených usnesením vlády ze dne 19. března 1998 č. 188, ve znění pozdějších usnesení
- LOKAJOVÁ, Zuzana. *Základy práva*. Vyd. 1. Ostrava: Vysoká škola podnikání, 2005, 125 s. ISBN 80-867-6417-6.
- MADAR, Zdeněk. *Slovník českého práva II. díl P-Z*. 1. vyd. Praha: Linde, 1995, 1390 s. ISBN 80-856-4762-1.
- ŠAŤELKA, Jaromír, Matěj MYŠKA, Adam PTAŠNÍK a Danuše SPÁČILOVÁ. *Právní informační systémy*. 1. vyd. Brno: Tribun EU, 2010. ISBN 978-80-7399-252-1. Dostupné z: http://is.muni.cz/www/134449/online_verze.pdf

Děkuji za pozornost.